

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยกับการบริการสาธารณสุข
ในภาคของโรงพยาบาลเอกชน

จัดทำโดย นายแพทย์สุรสิทธิ์ อัครตามงคล
รหัสประจำตัว ๒๒๐๗๔๙

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๗
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยกับการบริการสาธารณสุขในภาคโรงพยาบาลเอกชน

นายแพทย์สุรสิทธิ์ อัครตามมงคล^๑

เกริ่นนำ

ประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และได้มีวิวัฒนาการในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมาจนถึงปัจจุบัน โดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนี้เป็นรูปแบบการปกครองที่ผู้คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการปกครองที่ดีและเหมาะสมที่สุดในโลกยุคปัจจุบัน

ประชาธิปไตย จึงเป็นรูปแบบการปกครองตามอุดมการณ์สากลที่ผู้นำประเทศได้รับอำนาจและความชอบธรรมในการบริหารประเทศจากประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยตรงบนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศอย่างชัดเจน ผ่านการกระจายอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจระหว่าง ๓ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของผู้ปกครองประเทศ

จากหลักประชาธิปไตย รัฐบาลได้มีการดำเนินการในหลาย ๆ ด้านเพื่อให้การบริการสาธารณสุขแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นมาตรฐานทางวิชาชีพ โดยมีสถานพยาบาลของรัฐเป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการสาธารณสุข แต่เนื่องจากสังคมปัจจุบันได้มีการขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็ว ความต้องการของการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขจึงมากขึ้น ดังนั้น ภาคโรงพยาบาลเอกชนจึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สามารถร่วมมือกับภาครัฐในการบริการสาธารณสุขของรัฐให้บรรลุผลตามหลักประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และโรงพยาบาลบางมดได้เป็นโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งที่มีร่วมกับภาครัฐในการบริการสาธารณสุข ในการรักษาผู้ป่วยสิทธิบัตรทอง ตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๔๕

ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ให้ความหมาย “ประชาธิปไตย” ว่าเป็นแบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ส่วนคำว่า “ระบอบ” หมายถึงแบบอย่าง ธรรมเนียม

^๑ แพทย์เฉพาะทางด้านศัลยกรรมตกแต่งและเสริมสร้างใบหน้า, ประธานกรรมการบริหาร โรงพยาบาลบางมด

ระเบียนการปกครอง ดังนั้น คำว่า “ระบอบประชาธิปไตย” จึงหมายความว่าแบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

“ประชาธิปไตย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า “Demos” หมายถึง ประชาชน กับ “Kratien” หมายถึง การปกครอง ดังนั้น “ประชาธิปไตย” หรือ “democracy” จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน และรัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้เมื่อวาระสิ้นสุดลง และเมื่อประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่ารัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

ระบอบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้น การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยก็คือ รูปการปกครองที่ยึดถืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักหรือเป็นกติกาที่กำหนดแนวทางสำหรับการที่รัฐจะใช้อำนาจปกครองประชาชน และมีหลักการจัดระเบียบการปกครอง แต่รัฐธรรมนูญไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่

มีผู้ให้ความเห็นเรื่องนี้ไว้หลายคน แต่สมบัติ อารังธัญวงศ์ ได้ให้ความเห็นไว้อย่างชัดเจนว่าหลักประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักการสำคัญต่าง ๆ โดยสามารถแบ่งออกเป็น ๕ ประการ ดังนี้^๒

๑. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty) : ในหลักการข้อนี้จะเป็นเรื่องของการให้ ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยที่จะต้องเป็นของประชาชน เพื่อให้การปกครองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนมีอำนาจในการเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปปกครอง และรวมไปถึงอำนาจในการถอดถอนผู้แทนที่ตนเองเลือกเข้าไปอีกด้วย

๒. หลักเสรีภาพ (Liberty) : ในหลักการข้อนี้จะเป็นการให้ความสำคัญกับเสรีภาพของประชาชน ซึ่ง เสรีภาพเหล่านี้จะต้องมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่ ความเสมอภาคของประชาชน

๓. หลักความเสมอภาค (Equality) : หลักการในข้อนี้ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคถึงแม้ว่ามนุษย์เราจะเกิดมามีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างเหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างกันทางกายภาพ สำหรับความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางโอกาส ซึ่งหมายถึงประชาชนจะมีโอกาสที่เท่ากันในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

๔. หลักกฎหมาย (Rule of Law) : หลักการในข้อนี้จะให้ความสำคัญกับการบัญญัติกฎหมายที่คำนึงถึง ประโยชน์ของประชาชน โดยมีความชอบธรรม บังคับใช้กับประชาชนอย่างยุติธรรมมีความ

^๒ สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, สำนักพิมพ์เสมาธรรม, กรุงเทพฯ: หน้า ๒๕๘-๒๗๓.

เสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะใช้กับบุคคลใดหรือชนชั้นใด ผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ ลิดรอนเพิกถอนสิทธิ เสรีภาพของประชาชนได้ และไม่สามารถใช้อิทธิพลอยู่เหนือกฎหมาย หรือเหนือกว่าประชาชนคนอื่น ๆ ได้

๕. หลักเสียงข้างมาก (Majority Rules) : ปัจจุบันประชากรของรัฐแต่ละรัฐนั้นมีจำนวนมาก ซึ่งคงเป็นการยากที่จะให้ทุกคนในรัฐมีความคิดเห็นเหมือนกัน ดังนั้น การปกครองในระบบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักการเสียงข้างมาก เพราะเสียงเอกฉันท์คงจะเป็นไปได้ยาก ส่วนการใช้เสียงข้างมากแค่ไหนเป็นเกณฑ์นั้นขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหา ถ้าสำคัญมากคงต้องใช้เสียงข้างมากที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หลักการเสียงข้างมากนั้นก็ไม้อาจจะละเลยสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) ได้ ทั้งนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ให้ความคุ้มครองกับเสียงข้างน้อย เพื่อป้องกันไม่ให้เสียงส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงเสียงส่วนน้อย และเป็นหลักประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการพวกมากลากไปตาม ผลประโยชน์ความเห็นหรือกระแสความนิยมของพวกตนอย่างสุดโต่ง แต่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างสังคมที่ประชาชนเสียงข้างน้อย รวมทั้งชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

กล่าวโดยสรุปคำว่า “ประชาธิปไตย” จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ประชาชนเป็นผู้ถืออำนาจสูงสุดของรัฐ เป็นผู้ทรงอำนาจอธิปไตย โดยอาจเป็นการปกครองตนเองหรือเป็นการปกครองโดยรัฐบาลที่มาจากตัวแทนของประชาชนก็ได้ โดยเป็นการปกครองโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ต้องมีหลักประกันที่จะเคารพและให้ความคุ้มครอง แก่เสียงข้างน้อยด้วย และต้องดำเนินการควบคู่ไปกับหลักนิติธรรม กล่าวคือ ต้องปกครองโดยยึดถือกฎหมายเป็นใหญ่จะมีใครอยู่เหนือกฎหมายไม่ได้อันเป็นไปเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

หลักการของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี ประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. เสรีภาพ (Liberty) คือ อิสรภาพของบุคคลที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตนโดยไม่อยู่ภายใต้การกดขี่ของรัฐ เว้นแต่อยู่ภายใต้กรอบกติกาที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อป้องกันการใช้เสรีภาพและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ในหลักประชาธิปไตย เสรีภาพ คือกฎเกณฑ์สำคัญที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคม

๒. ความเสมอภาค (Equality) คือ ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ และเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีศักดิ์ศรี เกียรติยศ และมีคุณค่าในความเป็นคนอย่างเดียวกัน ความเสมอภาคประกอบไปด้วย

๒.๑ ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์

๒.๒ ความเสมอภาคตามกฎหมาย

๒.๓ ความเสมอภาคในด้านโอกาส

๒.๔ ความเสมอภาคในทางการเมือง

๒.๕ ความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง

๒.๖ ความเสมอภาคในการสมัครรับเลือกตั้ง

๒.๗ ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ

๓. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) คือ ปัจจัยที่เชื่อว่าสังคมก่อตั้งขึ้นด้วยความยินยอมของประชาชน ในการที่จะให้อำนาจอธิปไตยของสังคมส่วนรวมเข้ามาแทนที่เสรีภาพธรรมชาติ โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในอธิปไตยนั้น ๆ เท่าเทียมกัน ตามหลักการนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากผู้ปกครองมาจากการเลือกตั้งโดยยึดหลักการเสียงข้างมาก จึงมีสิทธิอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองประเทศเพราะได้รับสิทธิจากผู้ถูกปกครองโดยตรง

๔. หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (The Rule of Majority) เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทนราษฎร ซึ่งในความเป็นจริงประชาชนทุกคนย่อมมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดสินใจหาจึงต้องยึดเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ถึงอย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของเสียงข้างน้อย หลักประชาธิปไตยจึงต้องประกอบด้วยหลักการคุ้มครองเสียงข้างน้อย (minority right) ด้วย ทั้งนี้ การตัดสินใจโดยล่งละเมิดสิทธิพื้นฐานของเสียงข้างน้อย ถือว่าเป็นการปกครองโดยระบอบเผด็จการเสียงข้างมาก (Dictatorship of the Majority)

ประเภทของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสามารถจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการประชุมร่วมกัน เพื่อพิจารณาตัดสินใจปัญหา และเลือกตั้งเจ้าหน้าที่

ปฏิบัติงานของรัฐ ราษฎรมีบทบาทในการตัดสินใจในกิจการของบ้านเมืองโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน

๒. ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม (Indirect Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (Representative Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้อำนาจประชาชนเลือกตัวแทนเข้าสู่ที่ประชุม เพื่อพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหาของรัฐ และบริหารกิจการบ้านเมืองตามกรอบนโยบายของรัฐ

รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑. หลักประมุขของประเทศ (Head of State)

๑.๑ การปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของประเทศ เป็นศูนย์รวมของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชนทั้งหมด โดยจะใช้อำนาจอธิปไตยผ่านอำนาจสามฝ่าย คือ นิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา บริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และตุลาการผ่านทางศาล ทั้งนี้ พระมหากษัตริย์จะเป็นกลาง และไม่ยุ่งเกี่ยวกับการบริหารราชการประเทศ ประเทศที่ปกครองโดยระบอบนี้ได้แก่ สหราชอาณาจักร ประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

๑.๒ การปกครองโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข (Presidency) ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ และในบางประเทศจะทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา และ ประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

๒. หลักการรวมและแยกอำนาจ (Separation of Powers)

๒.๑ การปกครองระบบรัฐสภา (Parliamentary System) ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะทำหน้าที่ผ่านรัฐสภา ระบอบรัฐสภาสามารถแบ่งออกได้เป็นรูปแบบสภาเดียว (Unicameral System) และรูปแบบสองสภา (Bicameral System) ในประเทศส่วนใหญ่ที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย สมาชิกรัฐสภาจะมาจากการเลือกตั้งทั่วไป แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศที่ใช้รูปแบบสองสภา อาจมีสภาใดสภาหนึ่งที่มาจากการเลือกตั้ง ในขณะที่อีกสภามาจากการแต่งตั้งหรือสรรหา ทั้งนี้ ในระบอบรัฐสภา รัฐบาลจะถูกควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภา ผ่านกระบวนการและอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

๒.๒ การปกครองระบบประธานาธิบดี (Congressional System) มีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบรัฐสภา แต่กระบวนการในการจัดตั้งรัฐบาล และแบ่งแยกอำนาจจะแตกต่างกัน ในระบอบนี้ประธานาธิบดีซึ่งเป็นประมุขของรัฐและฝ่ายบริหาร จะมาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อได้รับเลือกตั้งจะ

มีสิทธิและอำนาจในการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศ โดยผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภา ในขณะที่สมาชิกวุฒิสภาทั้งสองสภา จะมาจากการเลือกตั้งทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี ดังนั้น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ จึงเป็นอิสระและแยกขาดจากกัน อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของกรอ่วงดุลอำนาจ ในระบบประธานาธิบดีจะมีกลไกทางรัฐธรรมนูญที่ให้รัฐสภาที่มีอำนาจในการอ่วงดุลฝ่ายบริหาร ผ่านการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน และการลงมติเพื่อกล่าวาโทษ (Impeachment) และปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) ประธานาธิบดี ประเทศที่เป็นต้นแบบของการปกครองลักษณะนี้ คือ สหรัฐอเมริกา^๓

๒.๓ การปกครองระบบผสม (Mixed System) ประธานาธิบดีเป็นประมุขและบริหารราชการแผ่นดินร่วมกับนายกรัฐมนตรี ในด้านการบริหาร นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร และรับผิดชอบต่อรัฐสภา ประธานาธิบดีจะเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศและการเมืองทั่วไป ทั้งนี้ ประธานาธิบดีในระบบการปกครองแบบนี้ จะแตกต่างจากประธานาธิบดีในระบบประธานาธิบดีตามข้อ ๒.๒ ตรงที่จะมีอำนาจอนุญาตตุลาการ ระหว่างรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจในการประกาศยุบสภา ประเทศที่มีการปกครองลักษณะนี้ อาทิ ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

หลักการทางประชาธิปไตยจึงเป็นหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม การบริหารหน่วยงาน เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ดังนั้น เนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการเขียนหลักการต่าง ๆ ของหลักประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญ กับการบริการสาธารณสุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๔ จึงได้กำหนดสิทธิของบุคคลได้รับการบริการด้านสาธารณสุข เพื่อให้การปกครองของประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งได้มีการกำหนดในเรื่องการได้รับบริการด้านสาธารณสุขของรัฐ ดังนี้

“มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการสาธารณสุขของรัฐ

บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย”

^๓ http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0989/10CHAPTER_2.pdf

^๔ <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

“มาตรา ๕๕ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่ง ต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๔๕^๔ (สิทธิบัตรทอง) เป็นกฎหมายที่รองรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึงฉบับปัจจุบัน ด้านการบริการสาธารณสุขของรัฐ ตามหลักประชาธิปไตย โดยพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๔๕ มีหลักการ และแนวคิดสำคัญ ๆ สรุปได้ดังนี้

๑. เป็นระบบที่ให้สิทธิเท่าเทียมกันสำหรับคนทุกคนในสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๒ ที่บัญญัติให้ชนชาวไทย ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒. ทำให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน มีการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า

๓. มีการบริหารจัดการที่ขจัดความซ้ำซ้อนในการใช้สิทธิ สร้างระบบวิธีปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกันและป้องกันภาวะผลประโยชน์ขัดกับบทบาทหน้าที่ (Conflicts of interest) โดยมีระบบตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจ มุ่งแยกบทบาทของผู้ถือภูตกา ผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ และผู้ตรวจสอบ ออกจากกันเมื่อมีความพร้อม

๔. มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถกำหนดแผนการจัดสรรงบประมาณระบบการเบิกจ่ายชดเชยค่าบริการ การตรวจสอบ และการพัฒนา คุณภาพบริการได้อย่างรัดกุม มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

๕. มีการเลือกใช้วิธีการจ่ายเงิน (Payment method) แก่ผู้ให้บริการที่จูงใจให้ใช้ทรัพยากรด้านสุขภาพอย่างสมเหตุสมผล และควบคุมพฤติกรรมการจัดบริการสาธารณสุข เพื่อส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในภาพรวม

^๔ <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%CB29/%CB29-20-2545-a0001.pdf>

๖. มีการกำหนดบทบาทของหน่วยบริการภาคเอกชนอย่างเหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนเพื่อให้เพียงพอต่อการให้บริการผู้มีสิทธิ

๗. มีการจัดระบบบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและยอมรับได้ ให้โอกาสสถานพยาบาลนอกภาครัฐเข้าร่วมแข่งขันในการจัดบริการสาธารณสุขด้วยกติกาที่เป็นธรรม เพื่อให้เป็นทางเลือกสำหรับประชาชนในการเลือกใช้บริการสาธารณสุขได้ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

บทบาทของรัฐในระบบประชาธิปไตยกับการดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยความร่วมมือของภาคโรงพยาบาลเอกชน

ผลจากพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๔๕ รัฐบาลได้มีการดำเนินการในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้การบริการสาธารณสุขแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นมาตรฐานทางวิชาชีพ โดยมีสถานพยาบาลของรัฐเป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการสาธารณสุข การดูแลรักษาพยาบาล แต่เนื่องจากสังคมปัจจุบันได้มีการขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็ว ความต้องการของการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขจึงมากขึ้น ดังนั้น ภาคโรงพยาบาลเอกชนจึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เข้ามาร่วมมือกับภาครัฐในการบริการสาธารณสุขของรัฐให้บรรลุผล ตามหลักประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยที่รัฐได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. มีการจัดตั้งคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ทำหน้าที่ กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการบริหารจัดการ การให้บริการสาธารณสุขของหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการ

๒. มีการจัดตั้งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและมีคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ควบคุมดูแลให้การดำเนินกิจการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

๓. มีการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย สนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขของหน่วยบริการ โดยให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ บริหารจัดการภายใต้ระเบียบที่คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด

๔. มีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุข ทำหน้าที่ ควบคุมคุณภาพมาตรฐานของหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการให้เป็นไปตามมาตรฐานการให้บริการที่คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด

๕. ให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่เข้าไปตรวจสอบสถานที่ของหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและประกาศต่าง ๆ ของคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพตามกฎหมายนี้

๖. คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ อาจกำหนดให้บุคคลที่เข้ารับบริการสาธารณสุขต้องร่วมจ่ายค่าบริการในอัตราที่กำหนดให้แก่หน่วยบริการในแต่ละครั้งที่เข้ารับบริการ เว้นแต่ผู้ยากไร้หรือบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีผู้รักษาการพระราชบัญญัตินี้ประกาศกำหนดให้ไม่ต้องจ่ายค่าบริการ

บทสรุป

อาจกล่าวโดยรวมได้ว่า ภายใต้การปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย รัฐบาลไทยได้บริหารให้ประชาชนชาวไทยได้รับการดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่ดี ในระดับหนึ่งที่น่าจะเหมาะสมกับสถานการณ์หรือสภาพของประเทศ ทั้งประชาชนยังสามารถดำเนินการร้องเรียนหาความเป็นธรรมได้ ไม่ว่าจะเป็นการร้องต่อ สปสช. , แพทยสภา แม้กระทั่งการฟ้องคดีต่อศาล ทั้งทางแพ่งและทางอาญา หากได้รับการดูแลรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสมและได้รับความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังสามารถพัฒนาให้ประชาชนได้รับการดูแลที่ดีขึ้นอีก หากมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการผลิตบุคลากรด้านสุขภาพให้เพียงพอกับความต้องการที่มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากภาวะโรคภัยไข้เจ็บที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น รวมถึงมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อพึงพิจารณา คือ กฎหมายต่าง ๆ ที่เกิดจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น ส่วนใหญ่มุ่งไปสู่การคุ้มครองดูแลให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ แต่ในหลายสถานการณ์ที่ผู้ป่วยต้องการการยุติชีวิตหรือเมื่อผู้ป่วยไม่สามารถใช้ดุลพิจารณาหรืออยู่ในสภาวะที่ไม่สามารถใช้ดุลพินิจได้แล้ว การพิชิตยุติชีวิตจะสามารถดำเนินการในลักษณะใด นอกจากนี้ ในบางสถานการณ์ที่บิดามารดาต้องการเลือกการให้กำเนิดชีวิต กฎหมายต่าง ๆ ยังไม่สามารถรองรับได้ทันกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีด้านสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๕ (ออนไลน์) วันที่ค้นข้อมูล ๒๕

มิถุนายน ๒๕๖๒. เข้าถึงได้จาก : <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%CB29/%CB29-20-2545-a0001.pdf>

บทที่ ๘ การปกครองประชาธิปไตย. (ออนไลน์) วันที่ค้นข้อมูล ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒. เข้าถึงได้จาก

<http://e-book.ram.edu/e-book/p/PS103/chapter8.pdf>

บทที่ ๒ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับแนวคิดการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment)

และการปลดออกจากตำแหน่ง (Recall). (ออนไลน์) วันที่ค้นข้อมูล ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒. เข้าถึง

ได้จาก http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0989/10CHAPTER_2.pdf

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (ออนไลน์) วันที่ค้นข้อมูล ๒๕ มิถุนายน

๒๕๖๒. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, สำนักพิมพ์ เสมาธรรม,

กรุงเทพฯ: หน้า ๒๕๘-๒๗๓.)

Inter-Parliamentary Union. **Democracy: Its Principles and Achievement.** [Online]

Retrieved June 25, 2019, from : http://www.ipu.org/PDF/publications/DEMOCRACY_PR_E.pdf

